

БЕЛАРУСКІ ШЛЯХ

Адрас рэдакцыі і адміністраціі:
Серпуховская вул., д. № 12

Рэдакцыйны адміністрація ад 1 да 2 гадз.
пачылі поўдня.
Адміністрація—рана ад 10 да 2 гадз.
У вечары ад 5 да 7 гадз.
Рэдакцыі накідае за сабой права пі-
браўляць перасыльныя рукапісамі і ко-
респонденцыямі.

Цена
абонем. 15.

Даведанік за пастаўшчыну да дому у Мін-
ску па 1 месец з рублем.

Цена абвесткі:
за верш поэтыту на 1-й страні, 1 рубль
на 2-й строні — 50 коп.

Штодзенная грамадзка-палітычная газета.

67.

Менск. Субота 15 чэрвеня 1918 г.

Год

АБВЕСТКА.

А падрахунку каней.

Каб установіць і абелічыць патрэбны лік фуражак
знаходзячымся у Менску коням, будзе рабіца падрахунак.

Усе коні, як:

Воўгеры,
Коні,
Кабылы і
Жэряты

ускаго веку і росту, павінны быць прыведзены па палі-
цэйскіх вучастках на конны пляц па Доугаброцкай вуліцы,
у такім парадку:

17	чэрвеня	а 9 гадз.	рання	вучастк.	I	II,
19	"	"	"	"	III,	
21	"	"	"	"	IV,	
24	"	"	"	"	V.	

Кожны уластнік павінен прывесці сваіх каней. Коні па-
вінны быць прыведзены вычыщеннымі і с павадамі.

За нівывоўнення гэтага прыказу увінаважы забраец-
ца конь без грошай і ен пляці штрафу да 1500 марак.

Менск, 12 чэрвеня 1918 г.

Камандант
НАГЕЛЬ.
Генэрал-лейтэнант.

Польшча і яе суседзі.

Як паведамляють тэлеграфы з Барсу, Літоўская Рада пратэстуе з боку літвіноў—нас-
ані дзівіць, ані здаецца чымось гаім, што бы съведчыло аб асобна пірамізных стасунках да полькоў. Гэто—натуральнас-
тэх тae віліка-дзэржаўнай ідэ-
логіі, якой кіраваліся у сваіх
учынках «мужы стапу» Поль-
скай Рэчы Паспалітай.

Азначаны факт—падача пратэсту з боку літвіноў—нас-
ані дзівіць, ані здаецца чымось гаім, што бы съведчыло аб асобна пірамізных стасунках да полькоў. Гэто—натуральнас-
тэх тae віліка-дзэржаўнай ідэ-
логіі, якой кіраваліся у сваіх
учынках «мужы стапу» Поль-
скай Рэчы Паспалітай.

Час цасцінейшага субольни-
го дзэржаўнага жыцця—ад Люблинскай унії 1569 г. аж да 3 раздзелу Польшчи, а по-
тым грамадскага споўдзіцца,—
ад апошняга раздзелу і да на-
шых дзеяў, павучы суспадія с
Польшчай народы асьцярожна-
адносіца да запэўненія аб-
ратстве і спагаднасці і як
агня баліца новага панавання
полькоў над сабой.

Ні палітыка усяго польска-
го народа, разумеючы, але па-
літыка польскіх мужоў стану

суседскага жыцця. («Брацтво»
трэба адкінуць, бо неяк за-
седы здаеца, што з двух і
несколькіх братоў, адзін робіц-
ца «старым» і начынаеца
крыуда).

Толькі да гэтага трэба ісці
ні дарогай фальшыага ідэаліз-
му у міжнародных стасунках,
які дуно ужо забвяргаецца у
вавуне і практице, а дарогаю
уразуменія абавязковых зы-
каў ад тэй, пі іншай формы
збіжжэння с суседзямі. Тагды
абгаварыўшы наперад усе за-
румы, як гэта робіцца у ганд-
лю, разам напрацаўшы, пе-
реканаўшыся у чыстцце заме-
ну з абоіх боку, можна дай-
сці і да узаемнага зауфання.

А пакуль што, у обэцы мо-
мэнт, калі ішча на тэрыторыі
былых красаў Польшчи і «С—
заходнай области» Расейск.

Іншыя толькі замыкаюцца у
свеа дауненія гісторычных
кінтэлітів новыя дзэржаўныя
адзінкі, калі агенты Польшчи,
якія знаходзяцца у абоіх ко-
алізіях, кінуць тэмака вра-
ціўшыся тэатру працэсу рухі,
калі ішча пі пакінута думка
сілаю,—агіруючыся на чысь-
слу, хады-бы і хадыны,—расъ-
лагніць будзе,—Польскіе
Караалуства да мора пратэсты
і літвиноў, і беларусаў і укра-
інцу, і ўсіх тых, прац чые
землі ме прафтэці тэата даро-
га, будукі з історычнымі і
уразумельмі, і... патрэбнымі
для таго ідэалізму у міжна-
родных стасунках, за які так
любіць амрані і польскі і
рускі палітыкі.

П.

Нотаткі аб школльной справе.

I.

Пры народным сэкрэтары-
цце асьветы школаўская камі-
сія пачар спэцыяльнага прані-
яд перакладамі і над уложэн-
нем школьніх падручнікаў па
беларуску.

Пакіданым было-б, каб да-
весці былі готовы книі зані
на першыні вітчыні класы си-
на родных шкіл.

У гэтым кірунку ўжо шмат
зроблено у Закардоншчыне Бела-
русы: там выдано некалькі кні-
жак па закону Божаму (і для
каталікоў і для праваслаўных)
прадно некалькі лемантароу,

хрестаматы, задачнікі і дру-
гіх. Падгатавляючы да друку
падручнікі па уесь курс гім-
назій, аднак, па сколькі нам
ведама піма ішча добра апра-
цованай, с пэдагогічнага пун-
ту граматыкі—ключа ў сіх бела-
рускіх школьніх падручнікаў

і для разуменія мовы ваагул. Без
сістэматычнага складу граматы-
чных правіл, студзеваніе
беларускай мовы у школах—
рэч вельмі ціккая. Коднаму
вутьцелю прыходзіцца быць
філологом, трэба траціць пімат
пасу, каб з працау учоных
беларусаведаў выцягніць кіру-
ючыя піці для выкладаў у
школі.

Тыя спробы граматыкі яшчэ
дагэтуль вышлі з друку, напр.
«Граматыка». Почобкі пі адка-
зуючыя патрэбі.

Для таго, каб гэты тормак
спыніць, варта было-б узя-
ці беларускі філологічны
съезд, які мог бы абгавары-
ці спрабу і пімат зрабіць у
гэтым кірунку, што датычы вы-
свіненія правіл тэрмінологіі і
г. і.

Што датычы граматычнай
терміналёгіі, то па наш по-
гляд, там, дзе болей апрано-
ваныя за нашу, момы ужываю-
чы агульную наўуковую тэр-
міналёгію і мы пі павінны
укаіць ад яе. Так сама пі
сълед чужандца тэрмінаў па
доблых да расейскіх або поль-
скіх. Усе славянскіе момы па
большасці маюць адны і тыя
самыя коры. Можа быць с
лёткасцю доказано, што рас-
ейская і польская мовы шмат
прысвойлі сабе і беларускіх
слоў, дзеяя чаго нам часта-
густа здаецца, што тое пі
шас слово пі паша, але поль-
ская пі руска, хады прычына
у том, што гэтае слово жы-
цом вырвано у нас нашымі
мажнейшымі славянскімі бра-
тамі.

Іншэ колкі слоў аб хресто-
маты: трабы каб тым, хто з'я-
вілася не складаніем пікіры
сталі пры гэтага найлепшага з

БЭРЛІН, 11 VI. Лік пі-
лоніх, французу і ангель-
цау, захопленых памежнікі
войскамі ад 21 марта па 31
жнінім фронце, павялічыўся
да 205,000 з лініям, так са-
ма ўзроў лік захопленых уз-
брояу. Ен да гэтага часу раб-
ніўся 2,250. Дзэржавы Эсто-
ніі, стралі па працягу 270
кілометраў уесь матэрыял,
захоплены у акопах, бя-
лічныя муніціёны склады,
дэпо і жэлезна-дрожны ма-
тэрыял. Урон панесены вой-
скамі захадных хаурусьвіак,
даходзіць каласальных пыф-
раў.

БЭРЛІН 11/VI. Як паве-
даўляе газета «Фінансіал Нью
Таймс» з Бразыліі, дзеяя пі-
дахвасту у тоннажы, пі было
мажлівасці транспора апо-
шнага ураджаю кавы, усяго 18
мільёнаў мінтоў. С Філіп-
піскіх віспаў так сама пі
мажлівасці перагрузіць пра-
ductы ураджаю, ад чаго выс-
ты перажываюць эканамічны
грэзы.

БЭРЛІН 12/VI. С паведам-
лів пілоніх віспаў, што у
ангельскай арміі підаволи-
насць французкім камандам
пі ўсіх болей пакільчыка-
ні. Ангельшчы, можа быць, ін-
шэ прымірілі-б з віроўным
камандаваннем французу, каб
бы яно павяло хаурусьвіак

скі да перамогі; але дзеля таго што Фон ні дабіуся лепшых рэзультатаў чым Файг, ангельцы ўзваліваюць на французаў віну за апошнія страты на р. Эн. У новых пазыціях, куды былі пераведзены ангельцы, што пі мог орыентавацца, дзеля таго, што усе указанні і вызначэнні былі на французскай мове, пізнаёмай ангельцам. Французская жа венчанія ўласці катагарычна забаранілі замяніць іх ангельскім. Апрача таго нікто ні умеў дзеістраваць французскім ручнымі бомбамі. Шмат рагоў ангельскіх палонных вось што гаварылі: «Мы тлумачым нашэ паражэнне толькі тымі прычынамі, што мы знаходзіміся пад французкім камандаваннем».

ЛЕНДАН 11/VI. Дублінскія корпорацыі, згодна газ. «Дэйлі Мэйл», выказывае у разнолікіх пратест пропіту грабінага цісправядлівага паслупу брытанскага ураду, азарэнтаваўшаго 88 ірландцаў мушчын і кабет, знаходзячыхся цяпер у розных ісправіцельных домах Англіі, і заўтам пропіту кескага безчалавечага з імі звертання. Ім забаронено мец зносіны с сваімі семьямі, аб якіх шмат з іх ні ведае дзе знаходзяцца.

РОТТЕРДАМ 11/VI. У ніжней палаце прэдстаўнік ураду павядоміў, што ангельскі дэлегацый у Гаазе атрымано указание начальнік з Бугарскім перэгаворам на шырокім базісе аб аснаўных умовах згоды адсылкі ангельскіх і баўгарскіх венчанія-палонных на бацькаўшчыну.

„ВІЛЬНЯ—Менск“.

Устроеная пад гэтакай называю віленскім выдаўніцтвам «Ztg. d. 10 Агтее» выстаўка у Вільні, сінягнула да слёбе увагу усіх віленскіх газэт. Ва ўсіх іх адзначана вялікая цікавасць выстаўленых рэчаў і хада, як кажа «Dz. Wil.», «рамы выстаўкі намечаны быў за надта шырока,... каб маглі быць споуненімі, зланаўчы а такі піармальны, як цяперашні, час,... але як фрагмент (як урывак таго што можна выставіць,) Р. выстаўка варта таго каб на яе паглядзелі усе хто любіць нашу мінішчыну з яе цэнтральнымі памяткамі». Падаём з «Гомана» - больш падробнае апісанне:

«Ні глядзячы на тое, што выстаўка гона—нізілічка, аднак, яна ў мініятуры дае даўолі разнасторонны абраз артыстычна-рамесніцкага творства мінулых лет».

«Найстарэйшыя рэчы—гэта памяткі па князёх беларускіх—сыгнёты, крыжы, напалавіну паганска «зъмейкі», пачынаючы ажно ад 1000-га году. Цэны рад памятак з 11., 12., 13., 14 і т. д. вякоў. Далей—пукапісныя съявы кнігі съпер-

ша ў багатыя мове з беларускімі агульнымі (ад 1400 году), пасля — у беларускай, с пекна маліванимі мініятурамі, (зусім напамінаючымі французкімі) Троцкім замку) пісаныя пекным пісьмом. Асаблівую увагу зварочывае арабскі рукапіс—тлумачэнні Корану на беларускую мову, толькі пісаныя арабскімі літарамі (с «Сорак-Татар», пад Вільні, 16—17 ст.). А побач—першы друк кірыліцай с 1491 году Швейцарскага Фіоля с канцом у беларускую мове; тут-же знамінты «Літоўскі Статут», друкаваны па-беларуску у 1588 г.—у той самай мове, у якой быў напісан. Чысленныя дакументы—князеўскі і караульскі ўсе пісаны па-беларуску, начинаячы ад XV стагоддзя. Пісціхаваныя рысункі, багатая колекцыя антикінсаў, малюнкі. Старыя-старыя ткані кунштотуна работы, слаўныя слуцкія паясы; шляхецкія і селянскія опраткі; вокалькі сот беларускіх селянскіх паясоў. Багата золатам гафтаваныя касцельныя стулы, арнаты, накрыці ад келіхаў; касцельнае срэбра. Старыя срэбныя чаркі, кубкі і т. п.—работа віленскіх рамеснікаў. Цыновае судзьдзе, рамкі і інш. Рэзьба з дрэва—фігура Пана Езуса, Маці Божая, сівятых—работка беларускіх селян. Шкілінныя вырабы с краёвых гут. Кахлі і іншыя вырабы з глины. Цікаўны каваныя жалезам скрыні. Панцыры і шлемы; рыцарскі меч с XV ст. Поўны касцюм тал-еванага «літоўскага» ўланскага палка, у якім служылі спешыльна беларусы. Памяткі па беларускім войску. Штандар места Вільні і Троцкага замку. Пляны і віды Вільні. Урэшті—чысленныя фотаграфіі тыпаў беларускіх, опратак, старых беларускіх будоўляў з дрэва і цеглы—сівятынь, замкаў, дамоў старасівеньких і інш. А усё вельмі пекна і ў ладзе разложено і відам сваім робіць дужа прыемнае ўражэнне.

Глаўная частка выстаўленых памятак нашае мінішчыны—гэта плод доўгаглетніх працы заслужонага беларускага археолага, п. Івана Лукевіча. Часць экспонатаў сабрава у Вільні—з местовага архіву, касцёлаў і цэрквеў, кальвінскай і лютеранскай сівятыні і ад прыватных асоб, частка прывезена з Менска—з пэркваваў, с колекцыі п.п. Вейсэнгофа, Уласава, Земкевіча, Вісека і інш. Арганізацыя выстаўкі занялася рэдакцыя «Zeitung der 10. Агтее» (п. п. Гендрюк, Франц, Браммер), асабліва ж напрапаваў для нея берлінскі археолёт, д-р Імпаль».

Нікаторыя з злотніцкіх вырабаў, і паміж імі вялікая купель з лютеранскай кірхі у Вільні, а так сама і старая акутая жалезам, з пеільным замком, скрыні, узятая з ратушы, сінь, як кажа «Невый Вѣстнік» абразкамі працы нямецкіх майстроў пераехаўшых у Віль-

ню з Кёнізбергу, Гданьску і Рыгі, што даводзіцца не толькі іменнымі надпісамі майстроў на самых выробах, але і цахавымі кнігамі м. Вільні з XVII в. Аднак яны здолалі стварыць рэчы, маючы свой адменны—«Віленскі», як кажа газета, стыль.

«Той хто кіруючыся «Путеводілем» уложенім др.-м. Іппелем сер'ёзна займенца выстаўкай, выніс з яе шмат новых уражэнні і дадаўшы шмат чаго новага да свайго знання»—кажа „Н. В.“.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Бацькам і жонам вясна-палацовых 13-го і 14-го чэрвеня выдаваліся у б. мескім харчовым камітэці (Юрзуская, 2) і у члену камісіі, выбраны 9 чэрвеня, дармовыя рэгістараты, карточки дзеля запоўнення павядомасцяўмі аб краўных венчанія-грамадзкіх палонных у лагерах Гэмані і хаусных з ёю дзэржаў.

Запоўненныя картачкі будуть прынімацца у азначэнных месцах ад 17-го па 23-е чэрвеня у альфабетным парадку, с платай ад кожнага заяўшчыца 50 кап. на кацэлярскія расходы.

Рэгістрацыя вядзеца дзеля хадатайства перад нямецкімі уласціцамі аб звораце венчанія-палонных у Расію.

Выдача хлебнага пайна—3 фунты на 3 дні служачым і рабочым Л. Р. ж. д. с саёй кааператыўнай крамы, па цане 60 к. за фунт, дзеля браку мучных запасаў часова прыстанауліваецца.

Епархіальны звяз духавенства, па прапанаванню епіскапа Георгія, усе-ж такі адбудзеца у чэрвені, хада кансыторыя пропіту звязу.

На гэтым звязе будуть разъбірацца вельмі важныя пытанні:

а) аб рэформе кансіторыі, с тым, што яна перэменаваецца у епархіальну раду на выбарных асновах, уключаючы сюды чатырох чыноу і сэкрэтара.

б) аб злучэнні трох духоўных школ—пінскай, слуцкай і менскай—у адну менскую, разумеючы з павялічэнным масштабам і праграммай.

в) аб злучэнні парычскай жаноцкай духоўнай школы і б. мужскай (цяпер 8-мі кляс-жан.) гімназіі у адну менскую, з другімі праграммамі і духам адукцыі.

г) аб матэрывальна-прававым становішчы духавенства і інш.

Рэмент юбілейнага дома, перайшоўшага пад кірауніцтво Беларускага Народнага Прэдстаўніцтва, заканчываецца сягоння, 15 чэрвеня.

Адчыненне дома пад беларускім штандарам адбудзеца пасля прыезду Р. Скірмунта з Украіны і сконструйравання беларускага кабінату міністраў, каторы будзе там кватэраваць.

Падавальнае памешканне астаецца па ранейшаму для коопратывы губ. вучыцельскага хаурусу.

К весткам аб перэвароце у Масіве перэдаець прэдстаўнік

Афіцыяльнае павядамленне нямецкага вархоўнага камандавання за 13 чэрвеня 1918 року.

Захадні тэатр вайны.

Групэ армій Кроірэнца Рупрехта.

Часамі ажыўляючыя артылерыйскія месцовая стыкі.

Група армій Германскага Кронпринца.

Паўднёва заходній Нудайска французы вялі на абоіх старанах дарогі Ру-Эт-рэ-Ст. Дені поўторная сільная контратакі. З вялікімі стратамі быў адбіты і гэты напад.

Больш 60 разбітых браніров. аўтамабілю мяжы на полі бітвы. Па наступішых да гэтай пары вестках намі узято больш 150 гармат. При адбіванні непрыяцельскай контратакі некалькі з нашых арудзій, пасунуўшыхся да нерадавое лініі, падэрні у непрыяцельскія руки.

Наўночней р. Эн нашы штурмовыя батальёны уварваліся у непрыяцельскія аконы; паўднёвай р. Эн мы атакавалі непрыяцеля пасля сільной артылерыйскай падгатоўкі адкінулі яго за сел. Лютры—Домнір. Наўночней Корсы непрыяцель ачысьніў Саварскую далину. Мы узялі больш 1500 палонных.

Шмат раз паўтараныя непрыяцельскія атакі паўнічай. Штат Тэйрри быў падэрні з вялікімі для непрыяцеля стратамі.

За апошнія два дні въбіты 35 непрыяцельскіх аэраплянau. Кап. Бергольд і лейт. Менкгоф адтрымалі свае 33, обэрлейт. Шлейх свае 29 і 30, лейт. Фальтэнс свае 20 і 21, кап. Райнгердт свае 20 паветраныя перамогі.

Першы Генэрал-кватэрмайстар фон-Людендорф.

аб пачынцы обуві у крэдыт, вярнуся.

Усяго ім узыскано с польскіх часціц, замест мільёна, толькі 200,000 р. з лішком.

Падрахунай канеу, дзеля абедзічэння патрэбнага ліку фуражу, будзе зроблены на конным рынку ад 17-го па 24-е чэрвеня.

Уласнікі коней, ні вывеўшы іх будуть аштрафаваны да 1500 марак.

У контрольны аддзелу мескай харчавой камісіі ад 13 чэрвеня робіцца абмен пасыяндзінні для асоб, адказаўшыхся атрымаць прадукты па бонах.

Пэнсія за май служачым меск. самаупраўлення выдана поунасьцю, ні гэлдзючы на беднастую кассу.

Абецаная нагаднія пакуль што адсрочываюцца.

ДЛЯ УСІМ.

Літоускі нацыянальны штандар «Літовес Аідас» жаліца, што есьць яшчэ мейсцы, у

каторых і да гэтага часу ні знаюць, як выгледае літоускі штандар. Есьць два віды літоускіх штандароў. Літоускі дзэржауны штандар мае краснае поле с белым літоускім рыцарем. Літоускі нацыянальны штандар састаіць с трох колераў разложаных гарызантальна: на вірху жоуты, у сяродзе зялены а у нізу чырвоны.

У Менску ад сягоняшняга дня, 15 чэрвеня, усе тавары павінны прадавацца на імпэрскія маркі або акупація. гроши па курсу 2-х марак за акупаційны рубель. Усе здзелкі на расійскіх грашах ні маюць ні какой моцы. Толькі гэрманскія банкі і дозволенныя штабам арміі месцовая банкі і краідныя установы маюць право прынімаць уклады нямецкім імпэрскім маркамі і выплачываюць іх так сама маркамі.

У «У. З. С. Н. З. Ф.» прэдстаўнікі яго, б. загадчы 3-ім шавецкім рапорточным атрадам, выежджакуши у Расію у палковічы часці, б. раскватэраваныя у Слуцкім павеце, дзеля атабрання грошей па дакументах

Редактар А. Прушынскі.

Выдавецтво «Г-во Заранія».